

meni čisto neznanu obleko — saj za mojo rabo — le enkrat me je sestrična Lizika v svoj plajšč zavila, ko smo se v Zagreb peljali. — In slovó sem jemal, ali saj jemati hotel, — saj družega nisem mogel, ko ihtiti se — in hlapci in dekle so v svoje trde, žulnate roke stiskali moje drobne otroške, in s prstom ali obrnjeno roko si brisali mokre oči. — „Tako pa zdrav bodi pa priden, pa skoraj pridi!“ — mi je še trepeče donelo za menoj, ko sem glasno jokaje s solzno materjo stopal čez stopnice gori v spavnico. — Drugo jutro (bilo je dan po sv. Mihelu, in nedelja — so ravno juternice trijánčili pri sv. Mihelu v stari vasi) — bila je še tema, mati so svetili, oča in konjár sta voz narejala in nakladala, Rička je že rezgetala, hlapci in dekle so zmrzovaje postapali po dvorišču, — jaz nisem vedil, ali bi pri jokajočem bratu ostal ali pri materi, in ko je bilo vse v redu, in smo si še vsi bili roke podali — so me mati še spremili do strička in tete — pa moj zvesti Jokrl za menoj. — Oča so skoraj prišli za nami — in zdaj — so se mati še enkrat pripognili — še enkrat me objeli — me zavili in posadili na vóz — in „priden bodi, moli, Boga ne pozabi — in — mene — ne!“ — in drdral je voz v tiho mrzlo megleno jutro za Savo gori. Megla mi je močila plajšč od zunaj, solze od znotraj; tih sem ihtil pred se, — oča so molčaje me k sebi stiskali, — in meni je bilo tako — ah tako!! — Če se tudi osemletna pamet prav jasno in popolnoma zavedla ni, srce je nekako slutilo — ah da bi tako grozovitno resnično ne bilo — da zlata dōba je preč, preč tisti zlati dnevi in njih rajsko nedolžno veselje — preč mati — preč moj dom! Z Bogom mati! z Bogom dom!

In lej mladost! po toti tvoji zarji

Mi srce vedno vedno joka — Bog te obvarji!

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

Kadar častiti naši braveci ta list v roke dobijo, je deželni zbor že pri kraji. Ker je pretekli teden moral sila priden biti, da je dovršil svoje naloge, se je nabralo toliko gradiva, da danes le imenujemo vse njegove dela, obširniši popisi važniših reči pa nam ostajajo za prihodnje.

Izvolil je zbor pomnoženi odbor, kateri bo novo ustanovljene deželne službe z deželnim odborom vred oddajal; izvoljeni so bili v ta odbor gospodje: baron Apfalter, Lukman, Recher in baron Ant. Zois, za namestnika pa gospoda: Vilhar in žlahtni Langer. — Za 5. vrednika slovenske prestave občinske postave je bil izvoljen gosp. tehant Toman. — V odbor za pretres nove postave za rudoslednino so bili izvoljeni gospodje: dr. Toman, baron Mihael Zois in Dežman. — Gosp. dr. Zupan je bil med 31 glasovi s 27 spet izvoljen za deželnega odbornika; ko je rekel, da ga je po takošni zaupnici volja spet prevzeti to opravilstvo, so se po celi zbornici glasili klici pravo! pravo!

Deželni zbor je obravnaval pretekli teden sledeče reči: novo posvetovanje zastran pripuščenja kaplanov k srenjskim volitvam, — dr. Tomanov predlog: naj se prekliče ali saj zniža davek za sledovanje po rudah, — Brolihov predlog naj se odpravi sekvestracija Jelovce na Gorenskem in gojzdni pridržki, — pasji davek za Ljubljano po 2 gold. na leto je bil dovoljen; gosp. Ambrož je bil poročevavec; — nova postava za deželne, skupne (popred kantonske) in soseskine ceste; poročevavec je bil g. Mulej; prepričani smo, da bojo po deželi vsi zadovoljni s to postavo; marsiktera grenjka beseda je padla za prejšno vlado pri tej priliki; gosp. deželni poglavar bar. Schloissnigg,

kterega je zbor spoznal za ravno tako bistroumnega kakor dobrosrčnega in skozi in skozi resničnega prijatla ustavnega življenja, je zagovarjal kar je mogel poprejšno cestarenje in le to željo razodel, naj se pozabi, kar je bilo, ker po poprejšnih naredbah marsikaj ni moglo drugače biti; — sklenila se je dalje postava za šolski patronat in za zidanje in vzdržanje šolskih poslopij po deželi; poročnik je bil gosp. Dežman; — deželni zbor je pretresal tudi delavnost deželnega odbora od prvega do sedanjega zbora, in mu svojo zadovoljnost razodel; gosp. baron Apfalter je bil poročnik; — sklenil je po predlogu dr. Tomanovem prošnjo do ministerstva za vpeljanje porotnih sodb; gosp. dr. Zupan je bil poročnik; — dodatek od 2783 gold. za potrebe komisij za zemljišno odvezo in poravnavo za leto 1862 je bil dovoljen; — za zidanje mostú na Krškem je bila pripomoč iz deželne dnarnice dovoljena; žl. gosp. Strahl je bil poročnik; — postava za požiganje ljubljanskega mahú (močvirja) je bila sklenjena; dr. Bleiweis je bil poročevavec; nasvetovani čas od vel. Šmarnja je do vseh Svetih podaljšan; — sklenjeno je bilo presv. cesarja prositi, da dovoli kranjski deželi loterijo, da se izkoplje iz zadreg, ki jo čakajo leta 1873, kadar bo mogla dežela za zemljišno odvezo svojo tretjino plačati in bi se moglo narediti na en gld. 70 kr. doklade; gosp. dr. Zupan je bil poročevavec; — postava za nove gruntne bukve in popravek še obstoječih javnih bukev je bila sklenjena, poročevavec je bil gosp. Brolih; — zbor je odbil zahtevanje tržaškega mesta, naj mu dežela naša za ženstvo, ki hodi iz Kranjskega nezakonske otroke odkladat v ondašnje porodnišnico, od leta 1854 do 1860 povrne čez 141.000 gold.; poročnik je bil dr. Bleiweis; — bile so c. kr. vladi želje razodete, naj pospešujejo komisije za zemljišno odvezo svoje dela in naj ne prizadevajo deželi toliko stroškov; poročnik je bil žlahtni gospod Strahl: — naj se c. kr. vladi želje razodenejo, da se za kmetiški stan, za pridne učence v šolah itd. tako ostra sedanja rekrutna postava premeni v bolj milo, bolj pravično; poročevavec je bil gosp. Derbič; — prevdarjal in določil je zbor dohodke in stroške za leto 1863 in 1864 za zaklad zemljišne odveze (poročevavec dr. Zupan), stanovskega zaklada (poročevavec žl. dr. Wurzbach), deželnega zaklada (poročnik g. Ambrož). Dr. Bleiweis je zastavil vprašanje na c. kr. deželno vlado za voljo učenja slovenskega jezika na gimnazii ljubljanski in kranjski, dr. Toman pa zavoljo tega, da 400 naših vojakov nek more iti za stražo isterskih solnic; brezoviška županija je prosila deželni zbor, naj pripomore pri c. kr. deželni vladi, da se reši njena že zdavnej c. kr. okrajni gosposki podana prošnja, da iz kancelije dobivajo ljudje na slovenske vloge tudi slovenske odgovore. Še marsikaka druga manjša stvar je bila vmes. Iz tega se vidi, koliko in kako važnih reči je imel deželni zbor rešiti v tem, drugem svojem shodu.

In ko smo našli poglavitne reči, ki jih je obravnaval deželni zbor, nadaljujemo bolj na drobno popis posameznih reči.

Ker je v seji 22. dne t. m. po večini glasov obveljal gosp. Dežmanov predlog: naj pride iz reda za srenjske volitve 1. §., 2. oddelek pod črko a) še enkrat v pretres, je gosp. baron Apfalter, kot poročnik srenjskega odseka, zboru naznanil, da odsek je enoglasno sklenil, naj ostane ta paragraf tako, kakor je bil že sklenjen, to je, da tudi kaplani imajo pravico voliti v soseskah in voljeni biti v županijski odbor. Začela se je potem debata, to je, začel se je v govorih boj za kaplane. Za kaplane so govorili gosp.

knezoškof, dekan Toman, dr. Bleiweis in dr. Toman, zoper kaplane pa g. Dežman; boj je bil vroč, marsikrat je zavrelo; marsikaj je všipnilo; vendar čez mejo parlamentarne pristojnosti se ni grešilo ne na levi ne na desni. Ker smo slišali, da po deželi že komaj čakajo, kaj več zvediti o tej borbi, podamo svojim bravcom po štenografičnem zapisniku poglobitniše reči iz vsakega govora.

Svetli knezoškof Vidmar so bili prvi govornik; v izvrstnem govoru so z uneto besedo dali Bogu, kar Bogu gré, cesarju, kar je cesarjevega, pa tudi slovenskemu narodu, kar je narodovega. Rekli so, da imajo mesto v deželni zboru posebno zato, da zastopajo verske zadeve. Da duhovščina je bistveni del državne družine, spoznala je dosihmal vsaka vlada, zlasti avstrijska, ki je vsigdar bila zavetje katoliški cerkvi. Dokler sem bil unidan v zboru, se ni dosti govorilo zoper kaplane, pozneje pa je vendar omahnilo to, kar je že bilo obveljalo. Kaj nek se zoper kaplane ima? Mar njih mladost? Pred 24 leti se nobeden ne posveti, in le škof more odpustiti eno leto. Ker je tedaj kaplan polnoleten, ne velja ugovor zastran mladosti. Al mar kaplan ni dosti omikan? 16 let se je v šolah učil, ko drugi uradniki in učitelji še polovice teh let niso žrtovali šolam. Kaplani morajo tudi preskušnji zrelosti se podvreči po 8. šoli. In oni bi tedaj manj izobraženi bili kot učitelj ljudskih šol ali mali uradniček, ki je komaj par gimnazijskih šol vidil? Pa pravijo drugi: kaplan nima stanovitne službe. Kaj jo ima mar uradnik? Ugovarjalo se je tudi, da duhoven ima s svojim poklicom dosti opraviti. To je res, da ima dosti opraviti in včasih še več kakor dosti. Al v čem obstaja njih poklic? Naloga duhovnika je verska omika narodova, verska omika pa je moralnost (lepo življenje); ta omika obstaja v spoznanju katoliških resnic, ki jih ne postavi na svitlo ne kemiški laboratorij, ne anatomski nož, ne kladvo zemljorabca. Nemci se sicer spopadajo s protestantizmom in mnogi njih trdijo, da protestantizem je bistveni sad nemškega duha, nemške omike. Al s tem nikakor niso sami za se v štant vzeli omike! V avstrijske šole se preveč ptuje in največ berolinske inteligencije meša; na domače šolstvo cepiti tujih mladik ni dobro, zlasti če cepiči niso žlahni; v Berlinu se sami smeja, da si Avstrija maloveljavnih mož naročuje odondot. — Ker po tem nič ni, kar bi veljalo zoper kaplane, bi nazadnje morebiti le to spodtika bila, da so duhovni, kar se sicer očitno ni izgovorilo, pa vendar na tihoma mislilo. Bog obvari, da bi naš deželni zbor kaj tacega razodel! Kranjska dežela je katoliška in narod naš je veren katoličan. Ako bi se kaplanom vzele volitne pravice, bi to toliko bilo, kakor da bi se duhovnemu stanu slab glas dal. To bi spodkopalo zaupanje v deželni zbor. Pa pravijo nekteri, da se duhovni pri volitvah ne obnašajo kakor se spodobi za njih stan? Al, gospôda, pomislite, da duhoven je tudi človek! Če bi moja povsod obveljala, porok sem vam, da po tem bi ne bilo nobene tožbe. Kar pa še nobenemu višemu nikoli in nikjer ni obveljalo, kako hoče ravno meni? Če se nahajajo prestopki pri vseh stanovih, zakaj nek bi posebno mladi duhovščini vsako stvarco očitali? Pri volitvah rogovilite večidel dve stranki; stranka nasprotuje stranki; al duhoven ima nalogo potegovati se za poštene moze; od nasprotne strani se ne godi vselej tako! — Očita se jim tudi, da preveč slovensčijo. Al pomisliti je, da naši duhovni so sinovi slovenskega naroda; slovenska mati jih izreja in navdaja jih že po slovenski molitvi s slovenskim duhom; oni služijo med slovenskim narodom, ki jih živi, zakaj to, kar dobivajo od verskega zaklada, to so žulji slovenskega naroda. Kako tedaj se more grajati, da duhovnik ljubi narod

svoj, ker mu tudi narod naš toliko ljubezni in zaupanja skazuje kakor malo kje?

Naj se ozremo še enmalo v zgodovino preteklih časov. Že unidan sem omenil rajnega cesarja Jožefa in sicer po pismih protestanta Ramshorna. Nanašam se tu na bukve „Ljudska šola v Avstrii“, ki jih je spisal ces. skrivni svetovavec in podminister baron Helfert. V teh bukvah je po izvirnih pismih prav jasno dokazano mišljenje cesarjevo. Po letu 1770, ko se je blaga cesarica Marija Terezija že nekoliko umaknila vladnemu življenju, so začeli vso Avstrijo ponemčevati; to je bil cilj in konec cesarja Jožefa. Helfert piše v gori omenjenih bukvah, da pri Lahih se niso upali to presilno, „s slovenskimi deželami pa so naredili kratko pravdo.“ To, gospôda moja! niso moje besede, tako stoji zapisano v Helfertovi knjigi. Slovenski katekizem je bil hipoma nemšk. Ravno to nemškutarenje je spravilo Magjare na noge, da so prenapeli narodnost svojo, ker zakon nature je tak, da velikemu pritisku sledi velik odboj. Ta odboj se je začel tudi v slovenskih deželah, al bolj polagoma, bolj naravno, leta 1848 pa že močneje. Iz gotovega vira vem, da še zunaj Kranjskega me imajo za nemškutarja; če se tedaj jaz potegnem za pravico slovenščine, saj nobeden ne more reči, da jo zagovarja prenapetnež (ultra) ali enostranec, in če se sklicujem na besede visocega ces. uradnika Helferta, mi saj nobeden očitati ne more, da to, kar sem rekel, je zanikerno ali kako državno hudodelstvo. Ako hoče duhovnik slovenski narod omikati s slovenskim jezikom, se zatega voljo nikakor grajati ne more, ker omika naroda je le s pomočjo narodovega jezika mogoča; se vé da to prizadevanje ne sme segati tako deleč, da bi se žalil ali zaničeval kak drug jezik. Ako bi tisti nestrpni duh, ki se je pričel pod cesarjem Jožefom, ne navdajal nemškutarjev, tudi potegovanje za slovenščino ne bo čez ojnice skakalo. Ljubezen in sprava bo kraljevala med narodi povsod, ako narod naroda, jezik jezika ne tlači! Tako naj se sodi tu ali tam pri duhovščini naši kaka kriva stopnja, ktero bojo duhovne oblasti zavračale na pravo pot. Jaz za svojo stran nočem skrivati, da sem dosihmal po sreči ali nesreči zmiraj tako opravilstvo dobil, ki ga nisem sam želel; okoliščine so tako nanesele; tako sem prišel leta 1837 na Dunaj, tako so me poslali za škofa v Ljubljano. *) — Veliko mi je na tem ležeče, da ostane §. 1, kakor je bil že sklenjen, in zato živo živo priporočam sl. zboru, naj ga tudi danes sprejme. (Govor knezoškofov so mnogokrat spremljevali živi pravo- in slavaklici.)

Na to se vzdigne gospod Dežman in v dolgem (nemškem) govoru odvraca od sebe misel, kakor da bi njegov predlog izviral iz kakega sovraštva do duhovnov ter pravi, da visoko ceni vredne duhovne. Dalje pravi, da v obširnem govoru gospoda kneza in škofa pogrésa ozir na dozdanje cerkvene zakone, ker ravno ti in pa druge svetne postavbe so bile, ki so ga napotile na to, da je želel, naj bi se še enkrat prevdral §. 1, da ne pridemo navskriž z veljavnimi zakoni in da se ne žali cerkveno dostojnstvo. Občinska postava od leta 1849 popisuje z malo besedami dušnih pastirjev vsakoršnega kraja volitvine pravice. Ni se po tej postavi vedilo, pri čem da smo. Zato je ces. ukaz od 27. februarja 1850 tolmačil ono postavbo tako, da imajo duhovni vseh treh

*) Tako so se glasile besede svetlega knezoškofa, ne pa kakor 68. list „Laib. Zeitg.“ pravi: „in Laibach so wenig“ itd., zoper kateri napačni stavek se je glasila po mestu velika nevolja; še na družih mestih tega popisa je pomota ali je saj beseda tako stavljena, da pomen ni jasen, čeravno so knez prav jasno govorili. Zlasti v besedah, ki osebnosti zadevajo, je treba vsakemu popisu prav natančnemu biti, da se ne reče, kar se ni reklo.

katoliških obredov to pravico tedaj, ako so samostojni. Po takem so se hotle le fajmoštrum pravice varovati. Dalje se nanaša g. Dežman na §. 7. in 6. občinske postave, po katerih tam, kjer je več oseb v kakem društvu, le eden ima pravico voliti. Zna biti, da po takem bode v katerem kraju več duhovnih volivcev kakor — razun kmetov — iz družih stanov. Pri cerkvenem patronatu, pravi, so škof tudi kaplane postavili pod nadzorništvo fajmoštrov; po tem takem so izgovorili, da kaplani nimajo tiste samostojnosti, kakor jo terja postava. Tudi ne vém, ali bo fajmoštrum ljubo, da imajo kaplani enake pravice kakor oni. Ko gosp. Dežman še naveduje iz kanoničnih bukev Andrea Müller-a razlaganje „kaj je kaplan“, in nekaki strah razodeva o tem, da bi utegnili kaplani potem tudi v deželni zbor priti, ker se volitveni red za deželne zbore opira na volitve občinske, priporoča še enkrat, naj zbor sprejme §. 1 po vladnem predlogu.

Po tem gospod tehant Toman poprime besedo (nemški) in odbija nekatere ugovore Dežmanove ter pravi: Če se gosp. Dežman boji, da bojo 3 ali 4 duhovni volivci v kaki občini, zakaj se ne boji, če bojo 3 ali 4 uradniki? Če to ni napačno, kako če biti uno? Gosp. Dežman pravi, da stojé kaplani pod fajmoštrum, zakaj molči o tem, da tudi pod predstojnikom stojé vsi drugi uradniki? Kaplan pa je večkrat namestovavec fajmoštra, zlasti če je fajmošter tudi tehant. Gosp. Dežman si je prizadjal kaplane popolnoma vničiti, da bi v političnem oziru ne imeli pravic. Gospôda! (s povzdignjeno besedo) že večkrat so se v tej zbornici slišali glasi o neki zimi, ki nam je posmodila spomlad pravega političnega življenja, in hvalila se je mila spomlad, ktera se nam spet od daleč kaže, — spomladi pa cvetó cvetlice, ktere razveseljujejo naše okó in naše srce, vsak se raduje nad njimi. Cvetlica ustavnega življenja pa je cvetlica svobode; ta cvetlica, gospôda! pa je za vsacega, — kako to, da bi le za kaplana ne bila! Obdržimo tedaj, kar smo že sklenili, da smo pravični vsem!

Ko g. tehant Toman sklène svoj govor, se vzdigne dr. Bleiweis in (slovenski) govori blizo tako-le:

Svetli knezoškof so tako temeljito, tako živo zagovarjali pravico duhovnikov v srenji, da se skor ne dá še kaj dostaviti temu.

Ž ozirom vendar na današnjo obravnavo si ne morem kaj, da bi se tudi jaz ne poslužil tistih besed, ki so se v tej zbornici že nekaterekrat slišale, da namreč danes „mit Staunen“, „mit Verwunderung“ slišim, da gré za ne dosti skrito ovržbo tega, kar je sl. zbor dva dni pred sklenil.

Sklep je bil unidan gotov — tako zapisano stojí v zapisniku stenografičnem.

Jaz za svojo stran moram protestovati zoper to, da bi se prekucnilo, kar je bilo že sklenjeno, —

protestovati moram za gosp. predsednika voljo, ker to bi kazalo, da unidan ni po opravičnem redu vodil glasovanja, —

protestovati moram zavoljo sl. zbora samega, ker čudno, prečudno bi bilo brati v štenografičnih zapisnikih, kateri po §. 15 opravičnega reda morajo biti „ein treues Bild der Verhandlungen“, če bi se v njih bralo, da je rekel danes črno, kar je rekel pred tremi dnevi belo, da je tedaj brez prevdarka unidan sklepal.

To kar je gosp. Dežman omenil zastran bolnišnice, da tudi takrat se je zbor prijel g. Guttmanovega predloga, da se je rešil iz zadrege glasovanja, to nikakor ni prilično današnji zadevi, — bilo je uno vse drugač!

Po vsem tem tedaj se ustavljam, da imamo oblast, danes podirati to, kar je bilo že sklenjeno, kar je tedaj že dognano.

To je formalni del, zoper kterega sem se primorane čutil svoj glas povzdigniti.

Zdaj pa to reč, ker je že postala predmet pravde, gré premisliti še od druge zelo zelo važne strani.

S kakošno pravico, vprašam, se morejo izpahniti kaplani? Kje bi bila, ako to obveljá, ustavna svoboda, ktere zastava se je včasih ravno od strani gosp. Dežmanove že tako visoko povzdigovala v tej hiši?

Če ima pravico voliti in voljen biti častnik vojak, zato ker ne more več služiti cesarju, zakaj bi ne imel ravno te pravice duhoven kaplan, ki še cerkvi služi?

Če ima pravico voliti in voljen biti cesarsk, deželen in drug uradnik, ki je danes tukaj, jutri tam, — pri kterem se ne dela noben razložek: ali je kancelist ali predstojnik, mladeneč ali starec, zakaj ne bi imel ravno te pravice duhoven kaplan, in bi se ravno pri njem delal razložek po starosti ali da ni privezan na en kraj, ali da bi se gledalo na njegovo višo ali nižjo službo, ker se vendar menda duhovniki ne delijo v „gmajnarje“, „korporale“, „feldvebeljne“ ali „ofcirje“, in da bi potem le samo fajmošter bil „častnik“ za volitev sposoben?

Če ima pravico voliti in voljen biti učitelj, ki šolsko mladino uči brati, pisati, računati itd., — zakaj bi je ne imel kaplan, ki je večidel katehet, tedaj tudi učenik v šoli?

Če ima pravico voliti in voljen biti zdravnik kirurg, ki celi rane životne človeku, zakaj bi ne imel te pravice duhonik kaplan, ki mu celi dušne rane?

Če tedaj po vsem tem vojaštvu, uradnikom, učiteljstvu, zdravnikom itd. ni zaprta srenjska zbornica, kaj bi mar le bila cerkvi?

Tega, gospôda moja, ni storila srenjska postava od leta 1849, — tega ni storil še tisti načrt ne, ki nam ga je v posvet poslala leta 1859 toliko grajana Bachova vlada, — kako bi zdaj mi, ki se poganjamo za pravo ustavno svobodo, celemu visoko častitljivemu in za narod naš toliko zasluženemu stanú kaplanov krajšali to pravico?!

Gospod Dežman je navedel ces. postavo od 27. februarja 1850, ktera tolmači sposobnost duhovnikov za volitev, in je rekel, da v tej postavi stojí: „Die Priester des dreifachen kath. Ritus, welche die pfarrliche Jurisdiction selbstständig ausüben.“ Al odgovoriti moram na to, da interpretacija ta je le veljala za srenjsko postavo od leta 1849. Zdaj imamo drug predlog, in pa leto 1863. Če bi bila vlada hotla, da bi uno staro obveljalo, bi bil vladni predlog lahko posnel tiste besede in tisti zastaréli pomen; tega pa sama vlada ni hotla; kaj bomo mi nazaj segali v tiste čase, o kterih smo srečni, da smo jih prestali?

Vem sicer, da kakor virilni glas v srenjskem zboru utegne marsikomu presedati, tako tudi glas od kantonske gospóske neodvisnega kaplana. Al to ne more nam pravilo biti, ki moramo pravični biti vsem stanovom in nobenega s kratenjem ustavnih pravic ne smemo žaliti, zlasti pa omikanega in velike časti vrednega duhovnega ne!

Zato priporočam sl. zboru, naj ostane mož beseda in naj obdrži, kar je sklenil, da se §. 1 lit. a) volitnega reda glasi: „Die in der Ortsseelsorge angestellten Geistlichen.“

Potem je govoril gosp. dr. Toman.

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnega zbora v Celovcu.

V poslednjih sejah je naš deželni zbor marsikaj važnega obravnaval. Prošnja delavcov, ki so v groznih nadlogah, ker fužine nimajo dela, so se pretresovale prav živo. V samih prevaliških fužinah je že ob kruh 500 delavcov in kmali jih bo še družih 700.

Francozko vodstvo železnice dunajsko-tržaške je teh nadlog veliko krivo, ker ne jemlje koroškega železa, je vožnina za kurjavo, železo in svinec previsoka, ker se pri vsaki unanji vojski zabranjuje izvožnja železnine, kôš, srpov itd. Ostre psice so letele na rajnkega ministra Bruka, ki je železnico prodal Francozom; ministri niso bili odgovorni za svoje početja — in kakor je Einšpieler rekel — ni bilo državnih in deželnih zborov in svobodnih časnikov, ki bi bili glas povzdignili zoper to in uno. Zbor je sklenil hitre pomoči prositi pri državnem ministerstvu. — Škoda, da ni obveljal dr. Aicheneggov predlog: naj deželni zbor pripomore, da se ne napravlja tako sila veliko gostivnic (oštarij). Kar velja nova obrtniška postava, so se krčme na Koroškem pomnožile za 330; v vsakem kotu vabi krčma pijance na se. Res je, da ne samo krčme so hudih nasledkov krive, ampak tudi to, da se policijska postava zoper krčme ne spolnuje kakor je treba; al če je več takih brlogov, toliko manj se vzdržuje red; če je več limanc, več tičev se vjame. — Viši realki je zbor iz deželne dnarnice dovolil 1000 gold. na leto, ako napravi začetno ljudsko šolo. — V skrivni seji je zbor sklenil, naj se gosp. Einšpieler, ki je zavolj nekega spisa v 1. listu svojega časnika „*Stimmen aus Innerösterreich*“ v sodniški preiskavi, za čas deželnega zbora ne preiskuje.

V eni poslednjih sej je prišel prevdarek stroškov in dohodkov deželnega zaklada za leto 1863 in 1864 na vrsto; primanjlkava tega zaklada se bo dopolnila z doklado 22½ kr. na gruntin, hišni in drugi direktni davek. „*Stimmen aus Innerösterreich*“ pišejo, da pri obedu, ki je bil na slavo deželnemu zboru, je napil deželni poglavar „na zdravje Slovincov“ in da mnogi poslanci so spregovorili kako slovensko besedo, ki sicer ni navadna v njih ustih.

Dopisi.

Iz Prage 21. marca. — b — Veselja nam igra srce, ko čitamo, kako slovesno ste obhajali na jugu tisočletnico sv. apostoloma Cirilu in Metodu; vem, da boste ravno tako radi čuli, kako se je vedel sorodni narod prek Veltave in Labe. Že 8. marca zvečer so naznanjali zvonovi prihodnji veseli god; drugi dan zarano pa so vabili verni narod v lepo opravljene cerkve, kjer se je razlagala beseda Božja in so se brale neprenehoma sv. maše. — V Pragi pa je bila največa in najimenitnejša slovesnost na staroslavnem Višegradu. Od ranega jutra do konca svetih opravil okoli 12. je vse vrelo v kljub neprijaznemu vremenu na ta Čehom sveti kraj, ki mu ne pravi zastonj pesnik v kraljedvorskem rokopisu: „*Haïti naše slunce!*“ kajti ž njega se je svetila slava českega naroda od starodavnih Libušinih časov do konca srednjega veka, in ž njega se je svetila luč keršanske vere, ko je tam na svojem prestolu Bořivoj sprejemal sv. slovanska apostola, poslušal nju nauke in se dal krstiti on, veči del plemenitašev in naroda. Na tem mestu tedaj, kjer je izšlo Čehom solnce večne resnice in prave dušne omike je razlagal v stari, popravljeni in dnevu primerno opravljeni cerkvi s krepko besedo pomen in imenitnost tega dneva kanonik Štulc. Po besedi Božji je bila peta maša z največimi ceremonijami: med mašo je pel „*Hlahol*“ staročeske korale in staročesko pesem v čast sv. Vojtehu tako izvrstno in s tako globokim čutom, da je vsakteri ganjen zapustil vežo Božjo. — Ko stopi po sv. pravilu gosp. kanonik Štulc iz cerkve, ga obstopi kmet in gospod ter mu ljubi roko. Ginljivo je bilo viditi, kako je objel, ganjen sam, nekatere prijatle in jih ljubil na čelo. — Zapuščaje Višegrad vabi prijatelj prijatla k raznim večernim veseljam. Znašli smo se toraj tudi tukajšni

Slovinci na večer v krogu skušenih mož in rodoljubnih slovanskih mladenčev. Pesem se je glasila za pesmo, napitnica za napitnico. Koj v začetku vstane Čeh in napije Jugoslovanom. Na to vstane Slovenec in ozdravi v imenu svojih bratov, klicaje na koncu kratkega govora „*Živili Čehoslovani!*“ Gromoviti „*živili*“ in „*slava*“, ki so spremljali obe napitnici, se spremené v navdušeni kor, ko vreže celo društvo junaški „*Naprej*“. V pozni noči se je razšlo društvo, da se je zopet zbralo na sv. Jožefa dan; in zopet ni bilo konca ne kraja pesmam in deklamacijam. Izmed pesmami je kaj dopadla dr. Tomanova „*Mati lepa, mlada mati*“. — Pôst ni sploh nič kaj prav tih tukaj: javne in privatne društva davajo koncerte; česko gledišče drame in opere. Ta narodni zavod se je kaj povzdignil zadnje dni, kajti vdobil je med družimi novinci g. Vecko in gospodičino Maháčkovo; meriti se sme zdaj z nemškim glediščem. Tudi Polaki so napravili tukaj prvokrat letos koncert; zdaj so pa pozignili skoraj vsi. Kar jih je še tukaj, so vsi prepadeni po sinočnih telegramih, ki pripovedujejo, da je Langievič pobit. — Kako bo kaj s Poljsko, se še nič ne vé. Pismo došlo mi ravno sinoči od prijatla iz Podolije pravi: „V Podolii ni nikake nevarnosti in je vse mirno, al v Volhinii se prav res vse vadi in pripravlja na vojsko, tako, da se pride le z veliko nevarnostjo skoz deželo.“ Z Bogom!

Iz Dunaja 25. marca. — k — Včeraj je bila „beseda“ v Sperl-novi dvorani. S to besedo se je obhajala obletnica utemeljenja slovanskega pevskega društva na Dunaji. Imeli bi bili tudi cerkveno opravilo, ako bi ne bilo nekih zaprek bilo. Program je bil izvrstno sestavljen. Začela se je beseda z ouverturo „*Vlasta*“ od Napravnikarja. Po tem se je pela stara česka pesem iz 15. stoletja. Najbolj obudil je poslušavce Škroup-ov kor „*Bývali Čechové*“, ki je bil z velicim veseljem sprejet, in kateri se je moral ponavljati. Sploh se je pelo in igralo izvrstno, al slavni Laub (vnet Čeh), je s svojo godbo očaral vse srca; njemu gré venec in njemu največa slava. Igral je koncert na housle od F. Mendelsohn Bartholdy-a in potem česke narodne pesmi; oboje je bilo sprejeto z navdušenim ploskanjem in slava-klici. Pela je tudi njegova žena poljske in česke narodne pesmi. Kori so se peli izvrstno, posebno, če se pomisli, da je društvo še le leto staro. Po besedi je igrala godba c. kr. polka Aleksandrovega pod vodstvom gosp. vodja Leitermayer-ja skoro same slovanske. Pozno v noči se je razšlo društvo in vsaki je rekel, da se tako dobro že dolgo ni zabaval.

Iz Celja. † — Akoravno slovenski duh le počasi v tiste naših Slovincov stopa, ki niso že izprva pravi rodoljubi bili, je pa vendar tudi nje slavni govor našega srčnega in za naše svete pravice tako hrabro se borečega poslanca štajarskega, prečastitega gosp. Hermana tako razveselil, da so rekli, ta gospod je pa res očitne hvale vreden. In kar so že te spoznali, so drugi še gorečejši rodoljubi pa v djanji skazali, ker so sklenili še poprej, kot je gosp. dopisnik v „*Naprej*“ uni teden poklical in pozval bil Slovence, kako naj gosp. Herman svojo dolžno zahvalo skažejo, mu zahvalnico poslati. Podpisujejo namreč savinski Slovinci že nekatere dni zahvalnico, ktera se bo vrlemu zagovorniku gosp. Hermanu izročila. (Kon. prih.)

Iz Stajarskega. Kar „*Novice*“ izhajajo, še morebiti nikoli ni prišel noben spis iz Št. Vida blizo Ponikve, naj ta toraj prvi naznanja naše veliko veselje. Obhajali smo spomin tisočletnice sv. Cirila in Metoda, začeli slovesnost 8. marca z večernicami, končali pa 16. z sv. mašo. Imeli smo tudi kratke duhovske vaje za vse 4 stanove. Nismo še imeli takega duhovskega veselja, kakor ravno ta teden, zatoraj mislim, da gospodje zame-